

Marlena Blicharz
Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie
marlena.blicharz@gmail.com

Wysiłki na rzecz zjednoczenia Półwyspu Koreańskiego¹

Efforts for reunification of Korean Peninsula

Streszczenie:

Artykuł dotyczy sytuacji na Półwyspie Koreańskim, który nieprzerwanie od 1953 roku pozostaje w stanie wojny. Po konflikcie pomiędzy Republiką Korei a Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną nie zawarto pokoju, utrwalony został podział półwyspu na dwa państwa koreańskie, które mają sprzeczne wobec siebie interesy. Autorka podjęła próbę przeanalizowania działań jakie są podejmowane przez Pjongjang oraz Seul, zmierzających do zjednoczenia Korei.

Słowa kluczowe: Półwysep Koreański, wojna koreańska, Koreańska Strefa Zdemilitaryzowana, bezpieczeństwo

Summary:

The article concerns situation on the Korean Peninsula, which is at war since 1953. After the conflict between Republic of Korea and People Republic of Korea, peace treaty has not been signed and the division of the peninsula into two Korean states, representing opposite interests, is consolidated. The author undertake an attempted to analyze activities taken by Pyongyang and Seoul to unify Korean Peninsula.

Keywords: Korean Peninsula, Korean War, Demilitarized Zone, security

¹ Autorka niniejszego artykułu podjęła próbę samodzielnego przetłumaczenia niektórych nazw z języka koreańskiego lub angielskiego na polski, w związku z czym mogą one różnić się od oficjalnej interpretacji.

1. Uwagi wstępne

Obecny podział Półwyspu Koreańskiego jest wynikiem decyzji podjętych pod koniec II wojny światowej bez udziału Koreańczyków. W 1910 r. Imperium Japonii zaanektowało Koreę i rządziło nią do czasu swojej klęski w 1945 roku. Zakończenie II wojny światowej i kapitulacja Japończyków miały stać się początkiem nowej ery dla Koreańczyków, zwiastunem lepszych czasów. Korea miała stać się wolna i niezależna. Już w 1943 roku podczas konferencji kairskiej, która dotyczyła powojennego ładu na Bliskim Wschodzie, ustalono że tereny okupowane przez Japonię odzyskają suwerenność. Rzeczywistość okazała się inna. Wojska amerykańskie pojawiły się na południu Korei dwa dni po zrzuconiu bomby na Hiroszimę, do końca roku 1945 ich liczba na półwyspie wzrosła do 80 tys. żołnierzy². 8 sierpnia czyli 3 miesiące po kapitulacji Niemiec i 2 dni po pierwszym uderzeniu atomowym na Hiroszimę, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich wypowiedział wojnę Japonii³. Armia Czerwona wkroczyła na Półwysep Koreański od północy, zajmując po drodze Mandżurię. Czarny okres okupacji japońskiej został zamknięty a dzień 15 sierpnia ustanowiono świętem narodowym, obchodzonym jako Święto wyzwolenia spod okupacji japońskiej⁴. Wydawać się mogło, że Koreańczycy wreszcie wybiją się na niepodległość, odbudują państwo osłabione latami okupacji i wysiłkami wojennymi na rzecz zaborcy. Stało się inaczej, decyzje na temat Korei zapadły bez niej samej. 10 sierpnia 1945 r. w Waszyngtonie, późniejszy sekretarz stanu Dean Rusk zaproponował Rosjanom podział półwyspu wzdłuż 38. równoleżnika, który miał oddzielać nowo ustanowione strefy wpływów, amerykańską i radziecką. W grudniu 1945 roku podczas konferencji moskiewskiej przyjęto układ pomiędzy USA, ZSRR i Wielką Brytanią, przewidujący protektorat międzynarodowy tych trzech krajów do utworzenia pełnej niepodległości Korei.⁵ Plan podziału Półwyspu Koreańskiego wzdłuż 38. równoleżnika nie miał uzasadnienia gospodarczego, jednak był możliwy do zaakceptowania przez obydwie strony z politycznego punktu widzenia. Wytyczona granica była pierwszym sygnałem świadczącym o małym zaangażowaniu oraz niepełnym

² O. Pietrewicz, *Krewetka między wielorybami. Półwysep Koreański w polityce mocarstw*, Warszawa 2016, s. 64.

³ K. G. Henshall: *Historia Japonii*, Warszawa 2004, s. 161.

⁴ W Korei Południowej znane jako kor. *Gwangbokjeol* w dosłownym tłumaczeniu „dzień kiedy powróciło światło”; w Korei Północnej znane jako kor. *Chogukhaebangüi nal*, dosłownie „dzień wyzwolenia ojczyzny”, narodowe święto obchodzone zarówno w Koreańskiej Republice Ludowo - Demokratycznej jak i Republice Korei. Faktyczne podpisanie kapitulacji przez Japonię nastąpiło dopiero 2 września 1945 r.

⁵ M. Burdelski, *Czynniki warunkujące proces podziału i zjednoczenia Korei*, Toruń 2004, s.33.

rozeznaniu Amerykanów w sytuacji na półwyspie. Spotkanie zorganizowane daleko od centrum wydarzeń zadecydowało o nieracjonalnym podziale Korei na kolejne kilkadziesiąt lat. Podział półwyspu na dwie strefy okupacji wojskowej został uzgodniony - północna strefa administrowana przez Związek Radziecki i południowa strefa administrowana przez Stany Zjednoczone. 10 sierpnia 1945 r. wybrano 38. równoleżnik jako linię podziału. Japońskie wojska na północ od tej linii miały podporządkować się Związkowi Radzieckiemu, a wojska na południe od tej linii podporządkowałyby się Stanom Zjednoczonym. Początkowo nowo ustanowiony podział traktowano jako rozwiązanie czasowe. Sprzeczne interesy zarządców przeciwległych stref koreańskich, odmienne systemy polityczne i interesy spowodowały, iż organizacja wspólnych wyborów koreańskich, które miały wyłonić ogólnonarodowy rząd stała się niemożliwa do realizacji. Ciągłe rosnące napięcia uniemożliwiały współpracę. Kulminacja nastąpiła w 1948 roku, kiedy odbyły się dwa niezależne głosowania, w wyniku których wyodrębniono dwa rządy w obu strefach powierniczych. Ostatecznym pogrzebaniem idei pokojowego zjednoczenia stał się wybuch wojny koreańskiej w 1950 roku. Po trzech latach walk, w które zaangażowały się zarówno wojska Korei jak i Chiny i ONZ pod wodzą USA, wojna zakończyła się zawieszeniem broni. Porozumienie pokojowe, które miało zastąpić rozejm, było negocjowane podczas Konferencji Genewskiej, pomiędzy 28 kwietnia a 15 czerwca 1954 roku. Mimo wielu tur rozmów udało się jedynie potwierdzić warunki zawieszenia broni i Konferencja Genewska okazał się fiaskiem, co było wynikiem skutkiem sytuacji międzynarodowej i antagonizmu pomiędzy mocarstwami⁶. Ostatecznie utrwalono granicę zbliżoną do wytyczoną kilka lat wcześniej.

2. Koreańska Strefa Zdemilitaryzowana

Jednym z pierwszych wysiłków podjętych na rzecz stabilizacji sytuacji na Półwyspie Koreańskim było wytyczenie strefy przejściowej, zachowującej bezpieczną odległość pomiędzy wojskami obydwu Korei. Koreańska Strefa Zdemilitaryzowana, znana pod angielskim akronimem DMZ⁷ to granica przebiegająca wzdłuż 38. równoleżnika, obszar dzielący Półwysep Koreański na część Północną i Południową. Strefa DMZ ma długość 250 kilometrów (160 mil) i około 4 km (2,5 mili) szerokości. Linia została wytyczona po wojnie koreańskiej, na mocy postanowień o zawieszeniu broni. DMZ ma służyć jako strefa buforowa

⁶ J. P. Rurarz, *Historia Korei*, Warszawa 2009, s. 366.

⁷ Ang. *Demilitarized zone*.

między Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną (KRLD, Korea Północna) a Republiką Korei (RK, Korea Południowa). Faktycznie wojna koreańska nigdy nie została zakończona, podpisanie porozumienia pokojowego nie nastąpiło, jednak jednym z warunków zawieszenia działań wojennych w 1953 roku było wspólne postanowienie Korei Północnej, Chin i ONZ o wytyczeniu strefy. Demilitarized Zone, pas ziemi biegnący przez Półwysp Koreański, została ustanowiony w ramach porozumienia o zawieszeniu broni w 1953 r. jako strefa buforowa między Koreą Północną i Południową⁸. W strefie DMZ znajduje się punkt spotkań między dwoma narodami, gdzie odbywają się negocjacje. Wokół DMZ jak i na obszarze regularnie zdarzają się incydenty, w wyniku których śmierć ponieśli zarówno cywile jak i wojskowi.⁹ Idea utworzenia strefy buforowej pomiędzy dwoma państwami koreańskimi wydaje się rozmiar z aktualną rolą jaką ona pełni. Paradoksalnie tak zwana strefa zdemilitaryzowana jest jednym z najbardziej zmilitaryzowanych obszarów na świecie¹⁰.

3. Ministerstwo Zjednoczenia

Ministerstwo Zjednoczenia jest organem wykonawczym rządu Korei Południowej, mającym na celu promowanie zjednoczenia Półwyspu Koreańskiego. Instytucję powołano po raz pierwszy 1 marca 1969 roku za rządów prezydenta Park Chung-hee¹¹, wówczas nosiła nazwę Zarząd Narodowego Zjednoczenia. Obecny status ministerstwo zyskało 28 lutego 1998 roku, kiedy Zarząd Narodowego Zjednoczenia został przekształcony w urząd funkcjonujący do dziś. Podczas sprawowania urzędu przez ministra Yu Woo-ik ministerstwo posia-

⁸ Od 1974 r. południowi Koreańczycy odkryli cztery tunele do infiltracji, które rozpoczynają się w Korei Północnej i zanurzają się w strefie DMZ. Zaledwie 20 mil od stolicy Korei Południowej w Seulu, trzeci tunel infiltracyjny - „Tunel agresji” - odkryto w 1978 roku. Wnika w odległości 0,3 mil na południe od strefy zdemilitaryzowanej, biegnie przez skały skalne na głębokości około 240 stóp pod ziemią. Zdolne do przenoszenia pełnej dywizji (30000 żołnierzy i broni) na godzinę; dla Koreańczyków z południa oczywistym powodem zaprojektowania tunelu był niespodziewany atak na Seul. Koreańczycy z północy twierdzą, że był używany do wydobywania węgla (pomimo, że na tym obszarze nie ma węgla). Tunel aktualnie jest atrakcją turystyczną.

⁹ Incydenty w DMZ zdarzają się nieustannie od momentu ustanowienia granicy. Najświeższym jest przypadek z 13 listopada 2017 r., kiedy żołnierz północnokoreański zbiegł na południe, w trakcie ucieczki został postrzelony. Tego samego dnia aresztowano Amerykanina, który próbował przekroczyć DMZ od strony południa.

¹⁰ *The World's Most Dangerous Borders*, <https://foreignpolicy.com/2011/06/24/the-worlds-most-dangerous-borders/>, [dostęp: 05.11.2017].

¹¹ Wojskowy i polityk a także prezydent Korei Południowej w latach 1963 - 1979. W 1974 roku przeprowadzono zamach na jego życie, w wyniku którego zginęła jego żona Yuk Yonug-soo. Park Chung-hee sprawował urząd podczas gospodarczego rozkwitu Korei Południowej. Był inicjatorem zmiany konstytucji, w wyniku czego po raz trzeci mógł ubiegać się o urząd prezydenta. Zginął 26 października 1979 roku, zastrzelony przez szefa koreańskiego wywiadu. Jego córka, Park Geun-hye pełniła urząd prezydenta Korei Południowej od 25 lutego 2013 do 2017, kiedy została usunięta na drodze impeachmentu.

dało znacznie bardziej rozbudowaną biurokrację w stosunku do stanu aktualnego, w jego strukturę wpisywało się biuro ds. planowania i koordynacji; trzy biura ds. polityki unifikacyjnej, wymiany między-koreańskiej i współpracy oraz współpracy humanitarnej; jedno specjalne biuro dotyczące Obszaru Przemysłowego Kaesŏng a także pięć powiązanych agencji zajmujących się edukacją zjednoczeniową, dialogiem między koreańskim, tranzytem między południem a północą, wsparciem osadniczym dla przemieszczonych Koreańczyków północnych i między-koreańskich konsultacji w sprawie wymiany i współpracy. Na skutek restrukturyzacji w roku 2008 ministerstwo zostało znacznie zmniejszone, planowano nawet jego likwidację i włącznie w struktury Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Urząd jest zlokalizowany na 3 i 4 piętrze Seulskiego Kompleksu Rządowego w dzielnicy Jongno. Ministerstwo aktualnie liczy 241 pracowników, którzy wykonują obowiązki służbowe w różnorodnych komórkach. Szczegółowe rozmieszczenie pracowników w Ministerstwie Zjednoczenia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Współczesna struktura zatrudnienia w Ministerstwie Zjednoczenia

Komórka / Stanowisko	Liczba Pracowników
Biuro polityczne	2
Minister	1
Podsekretarz	1
Grupa wydzielona	3
starszy urzędnik	2
młodszy urzędnik	1
Obsługa administracyjna	231
starsi urzędnicy rządowi	9
młodszy urzędnicy rządowi	131
najmłodszy urzędnicy rządowi	92
Centrum Rozwoju Zawodowego	4

Źródło: http://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/

Finansowanie działalności Ministerstwa Zjednoczenia ma dwa źródła. Są nimi Międzykoreański fundusz współpracy oraz dofinansowanie celowe. W stosunku do roku 2017 ogólna kwota budżetu wzrosła o 25,4%, jednak jest to wyłącznie pozorny przyrost, gdyż w roku 2017 nastąpiła znaczna redukcja budżetu w stosunku do roku 2016, więc bieżący rok jest raczej powrotem do stanu sprzed dwóch lat, aniżeli faktyczną inwestycją w ministerstwo. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Zakres współczesnego finansowanie Ministerstwa Zjednoczenia

Klasyfikacja	Kwota	Porównanie do roku poprzedniego
Dofinansowanie celowe	17,56 mld KRW	-26,6%
Między-koreański fundusz współpracy	1361,79 mld KRW	+27,5%
Razem	1379,35 mld KRW	+25,4%

Źródło: www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/

Ministerstwo Zjednoczenia jest podmiotem, który w sposób zasadniczy odpowiada za relacje między-koreańskie po stronie Seulu. Rolę, do której został powołany, realizuje poprzez wypełnianie następujących obowiązków¹²:

- 1) Ustanowienie polityki wobec Korei Północnej. Ministerstwo koordynuje politykę rządu Korei Południowej wobec Korei Północnej oraz ustanawia i wdraża długoterminowe strategie na rzecz zjednoczenia narodowego. Ministerstwo zachęca do udziału społeczeństwa w całym procesie. Aby skutecznie realizować politykę unifikacji, ministerstwo analizuje polityczne, społeczno-ekonomiczne i wojskowe aspekty Korei Północnej.
- 2) Koordynowanie dialogu między koreańskiego. Jako główny organ rządowy, który ma komunikować się z Koreą Północną, Ministerstwo Zjednoczenia koordynuje dialog na wszystkich poziomach w obszarach politycznych, gospodarczych, wojskowych i humanitarnych.
- 3) Prowadzenie współpracy między koreańskiej. Ministerstwo określa zasady i procedury między koreańskiej współpracy gospodarczej, w tym te dotyczące Regionu Turystycznego Kŭmgangsan¹³, kompleksu przemysłowego Kaesŏng i ponownego połączenia między koreańskimi drogami i liniami kolejowymi a także programy wymiany w obszarach lekkoatletycznych, kulturalnych i akademickich. Obejmuje to dążenie do współpracy humanitarnej w zakresie warunków związanych z prawami człowieka w Korei Północnej, więźniami wojennymi i uprowadzonymi z Korei Południowej, łączenie rodzin

¹² Na podstawie: http://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/

¹³ Specjalny region administracyjny, znajdujący się na terenie Koreańskiej Republik Ludowo Demokratycznej. Znajduje się na terenie Gór Diamentowych, które są uważane za skarb narodowy Koreańczyków.

w separacji, wsparcie dla przemieszczonych Koreańczyków północnych oraz transgraniczną wymianę dóbr i ludzi.

- 4) Kształcenie społeczeństwa w zakresie unifikacji. Ministerstwo często angażuje się w działania lokalnych organizacji pozarządowych, aby przekazywać ludziom informacje edukacyjne w całej Korei.

Idee które przyświecały powołaniu urzędu mającego na celu zjednoczenie Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej z Republiką Korei wciąż pozostają aktualne. Budowa zaufania militarne między Koreą Południową a Koreą Północną, zmniejszenie napięć pomiędzy krajami oraz likwidacja broni jądrowej na Półwyspie Koreańskim stanowią wyzwania wciąż aktualne. Ministerstwo akcentuje także ekonomiczny kontekst ewentualnego zjednoczenia. Rozwinięcie gospodarki Korei Północnej i włączenie jej do społeczności międzynarodowej, a także nawiązanie współpracy gospodarczej która przyniesie korzyści zarówno Północy jak i Południu to obok politycznych równie istotne fundamenty działalności urzędu. Miałoby to służyć podniesieniu jakości życia 70 milionów Koreańczyków niezależnie od miejsca zamieszkania. Rozwiązywanie problemów humanitarnych między dwiema Koreami to aspekt, który ministerstwo mocno podkreśla. Generalizując swoją misję, Ministerstwo Zjednoczenia deklaruje kierowanie się trzema zasadami¹⁴.

- 1) Równowaga między bezpieczeństwem narodowym i współpracą między-koreańską oraz współpracą międzynarodową. Jedna i druga pozostanie elastyczna w razie potrzeby, a jednocześnie stanowcza, gdy będzie to konieczne. Nadrzędnym celem pozostaje ścisła koordynacja kluczowych czynników, które stanowią politykę wobec Korei Północnej.
- 2) Wysiłki na rzecz pogłębiania interakcji transgranicznych, stale uzupełniając i aktualizując politykę wobec Północy. Polityka północno-koreańska Południa pozostaje responsywna i czujna w odniesieniu do wydarzeń w regionie, aby zapewnić solidne i proaktywne zarządzanie sytuacją na Półwyspie Koreańskim.
- 3) Ścisłe konsultacje i współpraca ze społecznością międzynarodową, próby zażegnania kryzysu bezpieczeństwa na Półwyspie Koreańskim; zwiększenie pokoju i współpracy w Azji Północno-Wschodniej.

Ministerstwo Zjednoczenia deklaruje chęć prowadzenia dialogu z Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną. Wszystkie kwestie między dwiema

¹⁴ Na podstawie: http://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/

Koreami powinny zostać rozwiązane poprzez wymianę zdań, w której KRLD i RK są równymi partnerami. Rozmowy z Północą mają na celu rozwiązanie nierozstrzygniętych kwestii. Jedną z nich jest rozbudowa arsenału nuklearnego na Północy. Ministerstwo pragnie zachęcać Koreę Północną do rezygnacji z programów jądrowych za pośrednictwem rozmów sześciostronnych¹⁵. Ministerstwo Zjednoczenia deklaruje rozwój stosunków gospodarczych pomiędzy KRLD i RK. Nowe projekty mają być realizowane zgodnie z czterema kryteriami: postępowaniem w denuklearyzacji Korei Północnej, ekonomiczną wykonalnością, możliwościami finansowymi i konsensusem krajowym. Dostrzegana jest także waga czynników pozamaterialnych. Wymiana społeczna i kulturalna powinna zostać rozszerzona, aby rozwinąć poczucie narodowej wspólnoty.

Podsumowując, Ministerstwo Zjednoczenia jest instytucją potrzebną, której działalność powinna być rozszerzana. Problem przed jakim stoi Ministerstwo Unifikacji jest kwestia zaangażowania Korei Północnej w swoje działania statutowe. W 2010 r. Ministerstwo Zjednoczenia zatrudniło tylko dwóch północno-koreańskich uciekinierów, jedynie 12 północnokoreańskich uciekinierów zostało zatrudnionych przez organizacje publiczne w ogóle. 31 grudnia 2010 r. Gazeta Dong-dong z Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej skrytykowała plan pracy Ministerstwa Zjednoczenia komentując je jako zupełnie nie realne, oderwane od rzeczywistości, marzenie senne¹⁶. Wyzwaniem jakie aktualnie stoi przed ministerstwem to kontynuacja i rozwój swoich przedsięwzięć oraz zwiększenie udziału Korei Północnej w swojej działalności.

4. Krajowa Rada Doradcza ds. Zjednoczenia

Kolejnym podmiotem konstytucyjnym, działającym w Korei Południowej na rzecz zjednoczenia półwyspu, jest Krajowa Rada Doradcza ds. Zjednoczenia. Jej zasadniczym celem jest doradzanie Prezydentowi Korei Południowej w sprawie formułowania pokojowej polityki unifikacyjnej. Przewodniczącym Rady jest Prezydent Korei Południowej, a wiceprzewodniczącym urzędnik w randze ministra. Krajowa Rada Doradcza ds. Zjednoczenia powstała 27 października 1980 r. jako Urząd Doradczy ds. Pokojowego Zjednoczenia. 29 października 1988 roku, dotychczas funkcjonująca instytucja została przemianowana na Krajową Radę Doradczą ds. Zjednoczenia, która pozostaje wciąż ak-

¹⁵ Rozmowy prowadzone przy udziale Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej, Republiki Korei, Stanów Zjednoczonych, Japonii, Chińskiej Republiki Ludowej i Rosji.

¹⁶ <http://www.hani.co.kr/arti/politics/defense/456746.html>, [dostęp: 01.11.2017]

tualna. Krajowa Rada Doradcza ds. Zjednoczenia wydaje swoje rekomendacje i doradza na wniosek Prezydenta Republiki Korei. W swojej statutowej działalności Krajowa Rada Doradcza ds. Zjednoczenia skupia się na opracowywaniu i wdrażaniu polityki na rzecz demokratycznego i pokojowego zjednoczenia Korei. Zadania Krajowej Rady Doradczej sprowadzają się do następujących¹⁷:

- szerzenie w opinii publicznej zarówno w Korei, jak również innych krajach wiedzy na temat zjednoczenia;
- opracowywanie wspólnego stanowiska w sprawie zjednoczenia;
- analiza nastrojów narodowych i zdolności do zjednoczenia;
- inne kwestie niezbędne do doradztwa i wydawania zaleceń dotyczących polityki prezydenta na rzecz pokojowej unifikacji.

Członków Rady mianuje Prezydent Republiki Korei na podstawie rekomendacji wynikających z ustawy i rozporządzenia wykonawczego. Z założenia szeregi członków rady powinny być w jednakowym stopniu zasilane przez miejscowe zgromadzenia, osoby wybrane przez lokalnych obywateli i czołowe osobistości, co gwarantuje że ogólnokrajowa rada jest bezstronna, obejmuje każdy region, klasę społeczną oraz grupę polityczną a także pokolenie. Członkowie są podzieleni na trzy grupy: lokalni przedstawiciele, funkcjonalni przedstawiciele i zagraniczni przedstawiciele. Lokalni przedstawiciele to członkowie lokalnych stowarzyszeń wybrani przez mieszkańców. Funkcjonalni przedstawiciele to grupa przywódców miast, prowincji, pięciu przedstawicieli Korei Północnej, przywódców polecanych przez przewodniczących partii politycznych, Zgromadzenia Narodowego, przedstawicieli głównych organizacji społecznych i zawodowych oraz innych osób, które przyczyniły się do lub są w stanie przyczynić się do wypełnienia obowiązków unifikacyjnych. Przedstawiciele zagranicznych polecają szefowie odpowiednich urzędów dyplomatycznych. Aktualna 18. Rada sprawuje swoje funkcje od 1 września 2017 r. do 30 sierpnia 2019 r. W trakcie trwającego dwa lata urzędu będzie tworzyć ją 19 710 członków. Liczbę tę stanowi 16 080 rodzimych członków (lokalni reprezentanci: 2 980, 13 100 funkcjonalni reprezentanci) oraz 3630 członków zagranicznych z 122 państw. Celem Rady jest „zbudowanie fundamentów dla pokojowego zjednoczenia Półwyspu Koreańskiego w oparciu o wolny demokratyczny porządek określony w konstytucji i budowa zunifikowanej Korei, w której 80 milionów Koreańczyków jest szczęśliwych w oparciu o pokojowe zjednoczenie”¹⁸.

¹⁷ Na podstawie: <http://www.nuac.go.kr/english/sub01/sub02.jsp>, [dostęp: 01.11.2017]

¹⁸ <http://www.nuac.go.kr/english/sub01/sub05.jsp>, [dostęp: 01.11.2017].

5. Tzw. polityka słoneczna Republiki Korei

Formą pro-zjednoczeniowego działania Republiki Korei była polityka rozwijana od drugiej połowy lat 90., tzw. polityka słoneczna. Jej inicjatorem był prezydent Republiki Korei Kim Dae-junga, wybrany na urząd w 1997 roku. Promowana przez prezydenta Kim Dae-junga kampania aktywnego dążenia do pojednania i współpracy z Koreą Północną czyli tzw. polityka słoneczna miała na celu stworzenie warunków pomocy gospodarczej i współpracy dla zjednoczenia bez używania sankcji i gróźb militarnych. Plan polityki słonecznej został podzielony na trzy części: ściślejszą współpracę między organizacjami koreańskimi (przy zachowaniu odrębnych systemów na północy i południu), zjednoczenie narodowe z dwoma autonomicznymi rządami regionalnymi oraz utworzenie centralnego rządu krajowego. W 1998 r. Kim zatwierdził duże dostawy pomocy żywnościowej dla rządu Korei Północnej, zniesione zostały limity na transakcje między firmami z Korei Północnej i Korei Południowej, wezwano do zniesienia amerykańskiego embarga gospodarczego na Północ. Kulminacyjnym punktem realizacji słonecznej polityki było spotkanie przywódcy Korei Północnej Kim Dzong Ila oraz Prezydenta Korei Południowej Kim Dae-junga w czerwcu 2000 roku w Pjongjangu. Spotkanie zaowocowało wypracowaniem stanowiska o wspólnym dążeniu do zjednoczenia półwyspu drogą kompromisu. Wizja południowokoreańska zjednoczenia w formie konfederacji i północnokoreańska opcja luźnej federacji miały zostać pogodzone, przy jednoczesnym utrzymywaniu strumieni pomocy humanitarnej, odbudowy zaufania, wzmocnienie współpracy gospodarczej, kulturalnej, sportowej i ochrony zdrowia. Rozmowy na niższym szczeblu poruszały także kwestie przywrócenia połączeń drogowych i kolejowych pomiędzy północą a południem półwyspu. W tym czasie miało miejsce ustalenie wspólnego przemarszu reprezentacji RK i KRLD na ceremonii otwarcia Igrzysk Olimpijskich w Sydney. W czasie realizowania założeń polityki słonecznej, Korea Południowa wspierała przyjęcie Korei Północnej do instytucji międzynarodowych. Rewizyta przywódcy KRLD w Seulu miała nastąpić w 2001 roku.

Pomimo początkowych prób poprawy stosunków, wciąż zdarzały się prowokacje ze strony Korei Północnej. W 1998 roku u wybrzeży Korei Południowej wykryto okręt szpiegowski z północy, na spornych wodach nastąpiło starcie obu państw. Odwrót od ugodowej polityki wobec Korei Północnej zaczął postępować po przejściu fotela prezydenta USA przez Georga W. Busha, co stało się czynnikiem przekreślającym możliwość spotkania przywódców oby-

dwu Korei, tym razem w Seulu. Administracja Busha określa Koreę Północną jako część „osi zła”. Rezultatem tego było wycofanie się przez Koreę Północną z traktatu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, wydalenie inspektorów ONZ i wznowienie programu jądrowego. Kulminacją napięcia był moment, gdy na początku 2005 r. rząd Korei Północnej potwierdził, że kraj z powodzeniem stał się państwem uzbrojonym w broń jądrową. Definitywny koniec polityki słonecznej nastąpił w momencie wyboru na prezydenta Republiki Korei Lee Myung-baka, który był zdecydowanym zwolennikiem zacieśnienia współpracy ze Stanami Zjednoczonymi. Ewentualna pomoc gospodarcza miała być uzależniona od denuklearyzacji półwyspu, co w sposób oczywisty wpłynęło na gwałtowne pogorszenie relacji budowanych przez ostatnie lata.

Polityka słoneczna jest trudna do jednoznacznej oceny. Wiele racji w swojej argumentacji mają jej przeciwnicy, którzy twierdzą, że dialog i wymiana handlowa z Koreą Północną nie doprowadziły do zjednoczenia ani nie przyczyniły się w sposób znaczący do poprawy stosunków z Koreą Północą. Pomimo zainwestowania dużych funduszy przez rząd prezydenta Kim Dae-junga nie nastąpiło istotne polepszenie relacji. Sceptycy twierdzą, że długotrwała i maksymalizowana izolacja Północy doprowadzi do upadku kraju, po czym terytorium może zostać zaaneksowane przez Republikę Korei. W związku z tym wysiłki skierowane ku północy nie mają sensu. Autorka niniejszego artykułu a odmiennie zdanie. Analizując politykę słoneczną z perspektywy kilkunastu lat i mając na uwadze aktualnie utrzymujące się napięcia pomiędzy Pjongjangiem a Seulem próby pokojowego zażegnania kryzysów jakie podejmował Kim Dae-junga są godne uznania. Ostatnie miesiące oraz fakt udziału delegacji północnokoreańskiej w Igrzyskach Olimpijskich w PjongChangu w lutym 2018 r., daje nadzieję na poprawę stosunków pomiędzy państwami koreańskimi, jednak stanowi trudne wyzwanie dla obydwu stron, którego nie ułatwia retoryka prowadzona przez aktualnego prezydenta Stanów Zjednoczonych.

6. Komitet ds. Pokojowego Zjednoczenia Ojczyzny

Wola zjednoczenia narodu koreańskiego, który został nienaturalnie rozdzielony po II wojnie światowej istnieje także na północy półwyspu. Wysiłki zmierzające do zjednoczenia dwóch państw koreańskich podejmuje również Koreańska Republika Ludowo Demokratyczna, czego dowodem jest funkcjonowanie Komitetu ds. Pokojowego Zjednoczenia Ojczyzny. Komitet ds. Pokojowego Zjednoczenia Ojczyzny to północnokoreańska organizacja, której

zasadniczym celem jest, podobnie jak przez Ministerstwo ds. Zjednoczenia w Republice Korei - promowanie zjednoczenia. Instytucja pracująca nad zjednoczeniem w Korei Północnej nie jest typowym urzędem lub organem rządowym, raczej odgałęzieniem Partii Pracy Korei. Komitet powstał 13 maja 1961 roku w ramach odpowiedzi Pjongjang na południowokoreańską Rewolucję Kwietniową¹⁹ z 1960 roku. W następstwie powołania Komitetu, polityka zjednoczenia Pjongjangu nabrała intensywności, zastosowano proaktywne środki.

Naocznymi symbolami planów połączenia Półwyspu Koreańskiego są pomniki zlokalizowane zarówno na Północy jak i na Południu. Pjongjang, jak i Seul mają plany związane ze zjednoczeniem podzielonego kraju, jednak scenariusze te są trudne do pogodzenia. Każda ze stron ma odmienną wizję przyszłości półwyspu oraz drogi, która powinna zostać obrana w celu osiągnięcia wytyczonego celu, który de facto jest ten sam.

7. Komisja Nadzoru Państw Neutralnych

Polskim akcentem w działaniach mających na celu normalizację sytuacji na Półwyspie Koreańskim jest misja wojskowa Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (wcześniej tzn. przed 1989 Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej). Aktywność Polski skupia się w ramach Komisji Nadzoru Państw Neutralnych (KNPN), która od roku 1953 nadzoruje zawieszenie broni między Koreą Północną a Koreą Południową. Komisja została powołana tuż po zawieszeniu walk pomiędzy KRLD a RK,²⁰ a jej obozem wyznaczono Panmundżon, stale miejsce stacjonowania skąd miała się odbywać kontrola zawieszenia broni przez obydwie strony. Pierwsze posiedzenie KNPN miało miejsce 1 sierpnia 1953 roku. Najbardziej intensywnym czasem pracy komisji był okres 1953-1956. Podczas 25 lat działalności tzn. do roku 1978 komisja otrzymała 125000 spraw związanych z naruszeniem ustanowień Traktatu Rozejmowego.²¹

¹⁹ Rewolucja Kwietniowa, Rewolucja 19 kwietnia. Powstanie studentów i robotników, które obaliło I Republikę Korei Południowej. Wynikiem powstania była rezygnacja prezydenta Rhee Syng-man. Sama zapowiedź stworzenia komitetu zaostriżyła niestabilność polityczną na Południu i przyczyniła się do sukcesu zamachu stanu generalnego armii Park Chung-hee.

²⁰ De facto wojna nigdy nie została zakończona, pokój nie został podpisany.

²¹ C. Birchmaier, M. Burdelski, E. Jendraszczak, *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Toruń 2003, s. 25.

W skład komisji weszły 4 państwa, ze strony komunistycznej: Polska i Czechosłowacja²² oraz demokratycznej: Szwecja i Szwajcaria. Zasadnicze zadania KNPN są następujące:

- badanie sytuacji złamania zawieszenia broni;
- kontrola stanów liczebnych i wyposażenia wojskowego RK i KRLD, dokonywały tego Grupy Inspekcyjne;
- nadzór nad repatriacją jeńców wojennych.

Ze względów politycznych, w początkowym okresie działania komisji częstym zjawiskiem były oskarżenia poszczególnych wobec członków o sprzyjanie bliższym ideologicznie stronom. Polacy i Czechosłowacy mieli faworyzować Koreańczyków z Północy a Szwedzi i Szwajcarzy Koreańczyków z Południa. W roku 1955 KNPN liczyła 85 osób, w 1957 działalność KNPN została znacznie ograniczona a sama delegacja polska (i inne) stopniowo zmniejszana - od 1963 liczyła już tylko ok. 10 członków.

Przełomem dla działalności KNPN były zmiany polityczne jakie nastąpiły w 1989, przede wszystkim upadek komunizmu w Europie. Państwa wschodnioeuropejskie przeszły transformację, przejmując ustrój demokratyczny. Tym samym „sojusznicy”, których z KRLD łączyły dotychczas wspólne przekonania światopoglądowe, przynajmniej teoretycznie stawali po stronie RK, z punktu widzenia KRLD przedstawiciele z Czechosłowacji i Polski byli niewygodni ideologicznie. W wyniku działalności Koreańczyków Czesi opuścili Koreę a Polska ograniczyła swoją obecność. Aktualnie misja Polska liczy 2 żołnierzy (generała brygady i pułkownika), którzy kilka razy w roku pracują w komisji razem ze Szwedami i Szwajcarami, wizytującymi linię demarkacyjną.

8. Uwagi końcowe

Zainteresowanie dwoma zwaśnionymi państwami koreańskimi, które są ofiarą II wojny światowej, już po jej szczęśliwym zakończeniu, wydaje się być zbyt małe. Świadomość wyzwań jakie stoją przed Koreańczykami, zarówno na Północy jak i na Południu, zazwyczaj sprowadza się do napięć na tle nuklearnym oraz dylematów jak należy je zakończyć. W rzeczywistości Półwysep Koreański to ogrom wielu innych czynników, które determinują sytuację i relacje pomiędzy zwaśnionym narodem. Od społecznych, kulturowych,

²² Po podziale Czechosłowacji komisja zyskała dwóch członków, tj. Czechy i Słowację, jednak Słowacja działała tylko do 1993 roku.

gospodarczych przez polityczne na militarnych kończąc. Trudność położenia w jakim znajdują się Koreańczycy jest zauważana zarówno przez przywódców Korei Północnej, jak i Południowej. Obie strony mają plany zjednoczenia, które przywróciłyby naturalny kształt państwa koreańskiego. Z uwagi na zupełnie inne systemy sprawowania rządów scenariusze ewentualnego zjednoczenia są bardzo trudne do pogodzenia, jednak istnieją. Zarówno RK jak i KRLD posiadają wyspecjalizowane jednostki administracji, których celem jest praca nad perspektywą pojednania narodu koreańskiego i zjednoczenia w jeden kraj. Ich funkcjonowanie jest sygnałem, że potrzeba zjednoczenia Korei jest wciąż obecna wśród Koreańczyków, chcą brać w niej udział. Na podstawie doświadczeń innych państw oraz dobrych przykładów zjednoczenia potrzebna jest dalsza praca nad pojednaniem, aby o Półwyspie Koreańskim decydowali sami Koreańczycy. O koreańskim narodzie nigdy więcej nie powinny decydować, jak miało to miejsce po zakończeniu II wojny światowej, światowe mocarstwa bez udziału samych zainteresowanych.

Bibliografia

- A comparison of unification policies of South and North Korea*, Seoul 1990.
- Birchmaier C., Burdelski M., Jendraszczak E., *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Toruń 2003.
- Burdelski M., *Czynniki warunkujące proces podziału i zjednoczenia Korei*, Toruń 2004.
- Choi Jinwook, Park Sun-Song, *The making of Unified*, Seoul 1997.
- Economic Problems of National Unification*, Seoul 1993.
- Gills B., *Korea versus Korea: Political Economy, Diplomacy and Contested Legitimacy*, Hew York 1996.
- Hastings M., *Wojna koreańska*, Wrocław 2010.
- Henshall K. G., *Historia Japonii*, Warszawa 2004.
- Konstytucja Republiki Korei*, Gdańsk 2015.
- Lowe P., *Wojna koreańska*, Warszawa 1995.
- Pietrewicz O., *Krewetka między wielorybami. Półwysep Koreański w polityce mocarstw*, Warszawa 2016.
- Rurarz Joanna P., *Historia Korei*, Warszawa 2009.
- Stosunki międzynarodowe*, red. W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz, Wrocław 2004.